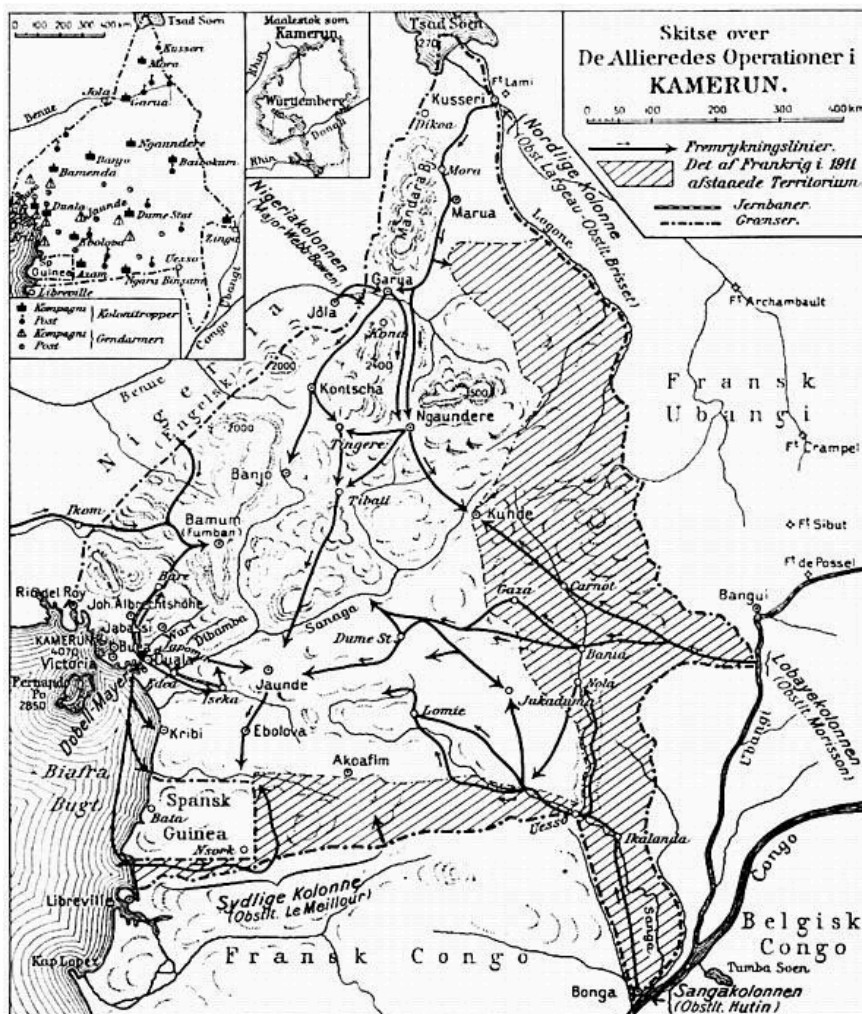

Kamerun

Kronik i Politiken 16. Januar 1916
Af Nicolai Blædel

Kamerun.

Som bekendt har franske, engelske og belgiske tropper i disse dage efter snart 1½ års kamp erobret Tysklands store afrikanske koloni Kamerun. I nedenstående kronik gøres der rede for koloniens betydning og for den i sin tid meget omtalte Marokko-Kamerun overenskomst mellem Frankrig og Tyskland. Vi henviser til det kort, der findes andensteds i Politiken.

Det var ved et rent tilfælde, at Kamerun blev tysk besiddelse.

Driftige storkøbmænd fra Hamborg – først og fremmest firmaet *Woermann* – var i 80'erne begyndt at drive handel med Duala, Kameruns vigtigste by og eneste egentlige havneplads. De unge købmænd, der rejste derud, turde imidlertid ikke tage fast ophold i landet, men holdt til på forankrede skibe i munden af den lille flod, der løber forbi Duala.

For nu at skabe mere solide handelsvilkår og garantier for de tyske varelagre førte Hamborgs handelskammer i 1883 forhandlinger med *Bismarck*, der resulterede i, at den tyske generalkonsul for Vestafrika, *Dr. Nachtigal*, fik ordre til at rejse til Vestafrika og hejse det tyske flag på forskellige steder. Den 5. og 6. juli 1884 var han i Togo. Den 10. juli løb en engelsk kanonbåd ind i Kamerunfloden; de tyske købmænd troede allerede, at alt var tabt, men den engelske konsul var ikke om bord. Den 11. juli om morgenen sejlede englænderen igen, den samme aften indtraf *Nachtigal* og sluttede i største hast overenskomster med de vigtigste indfødte høvdinge. Otte dage efter kom den engelske kanonbåd igen, og denne gang var konsulen med. Han måtte nøjes med at nedlægge protest – det tyske flag vajede over de punkter på kysten, hvorfra man overhovedet kunne komme ind i Kamerun.

Kamerun

Episoden er ganske karakteristisk for den hastige måde hvorpå stormagterne gav sig i lag med Afrikas deling. –

Ved Marokko-Kamerun overenskomsten 4. nov. 1911 udvidedes Kamerun fra 405.600 til 733.600 kv. km, idet Frankrig af "Fransk Kongo" afstod 250.000 kv. km, men samtidig fik et lille stykke på 12.000 kv. km af den gamle tyske koloni. Det var det stykke, der går under navnet "Andenæbet", og som ligger nord på, vest for Scharifloden.

[Marokko-Kamerun overenskomsten](#) bragte, som det vil erindres, løsningen på Marokko spørgsmålet, om hvilket *Lord Salisbury* i 1891 udtalte, at det var nutidens vanskeligste internationale spørgsmål. Og gang på gang truede det jo også verdensfreden. Størst var spændingen da *Norddeutsche Allg. Zig.* den 30. juni 1911 overraskede verden med meddelelsen om, at kanonbåden *Panther* var løbet ind i den sydmarokkanske havn Agadir "for at beskytte tyske firmaer". Endelig en gang en mandig dåd – det var omkvædet i den tyske presse, som havde været stærkt skuffet over de magre resultater fra Algeciras konferencen i 1906, og som nu håbede, at der ville blive gjort alvor af *Fyrst Bülow's* ord, at man i Marokko-Politiken ville "vise verden, at det tyske folk ikke lader sig behandle som en *quantité négligeable*".

De forhandlinger, der da begyndte mellem Frankrig, hvor *Caillaux* just havde dannet ministerium, og Tyskland, viste imidlertid, at Tyskland stod isoleret, idet Frankrig fandt støtte både hos Rusland, England og Italien, der allerede i 1901 havde lovet Frankrig frie hænder i Marokko mod løfte om Tripolis. For fransk politik blev resultat da en stor sejr, der ganske vist blev efterfulgt af heftige personlige stridigheder om måden, hvorpå den var vundet.

Frankrig opnåede "Protektoratet" over det meget værdifulde Marokko mod at afstå de omtalte strækninger og Kongo til Tyskland, hvor der rejste sig en storm af forbitrelse. Ikke så underligt, thi erhvervelserne i Kongo, *Ny-Kongo*, er, som det straks vil ses, af meget tvivlsom værdi.

80'ernes tyske kolonialpolitikere hævdede, at kolonier var nødvendige af to grunde. Den første befolkningsoverskuddet, 1880-84 forlod gennemsnitlig hvert år 175.000 mennesker Tyskland, der også havde en befolkning på 40-50 millioner. Og dernæst hævdede man, at det var uansvarligt, at Tyskland hvert år betalte hundrede af millioner for kolonivarer til andre folk.

Det er ikke de samme grunde, der anføres nu. For det første har Tyskland ikke længere noget befolkningsoverskud. Mens rigets befolkning nu tæller 70 millioner, er tallet på udvandrere sunket til en tiendedel af, hvad det var i 1880-84. Dernæst har man indset, at i de afrikanske kolonier kan tyske befolkning altid kun blive et mindretal, fordi disse tropelande ikke egner sig til opholdssted for europæere. Tallene viser det tydeligt nok. I de sidste 20 år er der udvandret godt 1 million tyskere. Men af disse bor kun 25.000 i det samlede tyske kolonirige, hvis fladeindhold er 2.896.449 kv. km (altså over 5 gange så stort som det tyske rige), og hvis indfødte befolkning er på ca. 17 millioner.

Man lægger heller ikke længere hovedvægten på, at kolonierne skal skaffe de egentlige kolonivarer, som spiller en forholdsvis lille rolle.

Hvad Tysklands kolonialpolitikere stræber efter, er kolonier, der – som Indien for Englands vedkommende – kan levere billige råstoffer og få industriprodukter i stedet. Hidtil er det nu rigtignok ikke blevet til meget. Og selv om Kamerun efter krigen skulle blive tysk besiddelse igen, vil der næppe i en overskuelig fremtid komme ret meget ud af denne koloni.

Kamerun er et udpræget tropeland. Årets gennemsnitstemperatur er 25 gr. Og da luften tilmed ikke afkøles væsentlig om natten, er opholdet for europæere næsten uudholdeligt. De største vanskeligheder ligger dog vel i samfærdselsforholdene, som tyskerne foreløbig i ganske utilstrækkelig grad har forbedret ved jernbaneanlæg. Af det kort, der findes andensteds i Politiken, vil man se, at to banelinier fører fra Duala, en ca. 300 km nordøst på og en 90 km mod sydøst til Edea, hvorfra en fortsættelse er under bygning hen til Njong-floden. Projektet er en anden forlængelse af denne linie mod nord op til Garna. I hvor høj grad denne nordbane påkræves, vil forstås, når man hører, at en lastbærer karavane er to måneder om at tilbagelægge strækningen oppe fra Tcadsøen ned til kysten. Der er kun meget få produkter, egentlig kun elfenben og kautschuk, der kan bære en så dyr transport.

Når jernbaneanlægene er skredet så langsomt frem, skønt de er en livsbetingelse for kolonien, skyldes det i første linie det vanskelige terræn. Yderst ude ved kysten består landet af et 25 km bredt næsten uigennemtrængeligt urskovbælte, der går over i et over 1000 meter højt plateau.

Kamerun

Kameruns vigtigste produkt er kautschuk. De vældige urskove i Syd-Kamerun og navnlig i det tidligere franske land omkring Sangafloeden er nogle af verdens rigeste kautschuk egne. Ved dybe indsnit i barken tapper man kautschuktræet for mælken, ved hvis størkning det værdifulde produkt opstår. Kautschuk hører jo til de produkter, på hvilke efterspørgslen stadig stiger, og udførelsen fra Kamerun har også været ganske betydelig. Men den hæmmes rigtignok af store vanskeligheder.

Navnlig Syd-Kameruns urskove – og iøvrigt mange andre steder i Kamerun, navnlig i de egne som Frankrig har afstået – hjemses af den forfærdelige sovesyge, der skyldes nogle små mikroskopiske snylttere, der besøger tsetse fluen, ved hvis stik de overføres i dyrs og menneskers blod. Heste og køer dør ufejlbarligt efter et stik, hvad der betyder, at man i mange af Kameruns egne overhovedet ikke kan holde husdyr, hvilket endvidere medfører, at rationelt agerbrug er umuligt på de steder, hvor betingelserne for det iøvrigt er til stede. Mennesker bringer sygdommen en række lidelser, der ender med en søvnliggende død, som langsomt medfører døden.

Hertil kommer nu en anden og meget truende fare for Kameruns kautschuk produktion. I 1913 nåede Bagindiens store kautschuk plantager den produktionsmodne alder og blev således i stand til at levere kautschuk til en langt billigere pris, end det kan præsteres i vild-kautschuk landene. I *Hans Meyers* store værk "Das deutsche Kolonialreich" skriver *Prof. Passage*, at det følgelig er absolut nødvendigt at anlægge kautschuk plantager i Kamerun. Det turde imidlertid være meget tvivlsomt, om dette lader sig gøre. Thi i arbejder-spørgsmålet møder vi en ny vanskelighed. Det er ganske udelukket, at man kan få europæere i større udstrækning til at tage til Kamerun. Og netop Syd-Kameruns befolkning er ualmindelig vild og barbarisk; flere stammer er endog menneskeædere. Der lever i disse skove så godt som ingen spiselige dyr, og da trangen til kød nu en gang er mennesket medfødt, skaffer de indfødte sig menneskekød. Det sker som regel gennem krige mellem landsbyerne. Fangerne dræbes og deres kød sælges på markedet. Meget efterspurgt og meget dyrt er det "hvide" kød, der er saltholdigere end det "sorte" kød og derfor højt gouteret i disse saltfattige egne. At få disse mennesker gjort til plantagedyrkere vil ikke blive nogen let sag for det "hvide" køds bærere. Og selv i egne, hvor de indfødte er skikkeligere, er det meget tvivlsomt, om man kan få dem til rationel plantagedyrkning, hvad der jo er noget helt andet end at løbe lidt rundt i urskoven og snitte i Barken.

De vanskeligheder, der således rejser sig for kautschuk produktionen gælder til dels også, som det let forstås, landets øvrige råstof produktion. Mest kan der måske bringes ud af det indre lands store rigdom på oliepalmer, men selvfølgelig ikke før der bliver bygget jernbaner. Oppe ved Tsadsøen vokser der mange bomuldsplanter – også til temmelig ringe gavn, indtil en banelinie en gang når derop.

Alt i alt må det siges, at Kamerun ligesom Tysklands øvrige kolonier – det meget værdifulde, men ved krigens begyndelse erobrede Kisutschau naturligvis undtaget – ikke hidtil har været nogen meget fin forretning. Gennemgår man forholdet mellem udgifter og indtægter, fristes man undertiden til at citere *Bismarcks* ord:

"For os tyske ville fjerne besiddelser nøjagtig være det samme, som en zobelskinds pels er for visse polske adelsslægter, der ikke har nogen skjorte."

Helt anderledes ville sagen naturligvis komme til at stille sig, hvis Tyskland gennem krigen kom i besiddelse af det mægtige og meget rige franske kolonirige i Afrika.

At Marokko-Kamerun overenskomsten vakte forbitrelse i Tyskland, er således forståeligt nok.

Som det vil ses på kortet, kom den tyske koloni til fuldstændig at indeslutte den spanske besiddelse Muni. Meget åbenhjertigt skrev *prof. Wichmann* i *Petermanns Mitteilungen*, at trekantens syd for Muni, som England for øvrigt i 1904 garanterede Spanien, blev tysk.

Det vil endvidere ses, at Sangafloeden i hele sit løb er blevet tysk. Men da den vil kunne benyttes som handelsvej, og da den løber gennem et af jordens usundeste og utilgængeligste strøg, er heller ikke dette meget værd.

En storm af uvilje vakte det blandt Tysklands kolonipolitikere, at det før omtalte såkaldte "Andenæb" vest for Scharifloeden blev afstået. Ikke mærkeligt – man fik 250.000 kv. km af tvivlsom værdi, og man afstod denne strimmel, der ganske vist kun er 12.000 kv. km stor, men som ved Scharis oversvømmelser er så frugtbar, at sagkyndige sammenligner den med Nildeltaet.

En gevinst tog Tysklands diplomater dog hjem. På kortet vil det ses, at Kamerun på to punkter skudt frem til grænsen af belgisk Kongo, nemlig ved Ubangifloeden og helt nede mod syd ved Kongofloeden. Som koloniudvidelser betyder disse to spidser selvfølgelig ikke noget. Men som

Kamerun

politiske følere var de af stor betydning og vel værd at lægge mærke til for dem, der agtede på tendensen i Tysklands kolonialpolitik. De betød nemlig, at Tyskland ville tale et ord med, når en omordning af Kongoområdet en gang kom på dagsordenen.

Ganske vist grænser Tyskland i forvejen mod øst (Tysk Østafrika) op til Kongo, men man tør nok antage, at England, når spørgsmålet en gang kommer for, vil sætte alt ind på langs Tanganjikasøen at få forbindelse mellem Sudan og Sydafrika "fra Kap til Kairo". Her vil altså tyske og engelske interesser krydses.

Gennem følerne mod vest nåede Tyskland derimod frem til Kongo på et sted, hvor der var fri bane. Disse følere var måske derfor både det værdifuldeste og det interessanteste som Tyskland erhvervede ved Marokko-Kamerun overenskomsten.

Nicolai Blædel.